KÜLTÜR avrupa

Kültür ve Sanat Dergisi | Ocak 2020 | Sayı: 18 | www.avrupa-kultur.eu

ARTHUR KOESTLER

BATMAYAN TİTANİC

PERVİN CHAKAR

HÜSNÜ ATASOY
Sokak ve Fotoğraf

www.halkweb.eu

İçindekiler

TİTANİC BATMAMIŞ!

Yükselen geminin besili sahiplerini mizahla yumruklamak

Karikatür alanında Avrupa'nın önde gelen kurumlarından biri kabul edilen Frankfurt Karikatür Müzesi, 3 Ekim'de Almanya'nın en ünlü mizah dergisi Titanic'in 40'ıncı yaşı nedeniyle bir sergi düzenledi. 2 Şubat 2020'ye kadar sürecek olan sergiye paralel, Titanic'in tüm kapaklarını ve iç bünyeden de bazı seçmeleri içeren pek kalın bir albüm yayımlandı.
Böylece Federal Almanya'nın bir tür gizli tarihi, kimilerine göre de gerçek tarihi tartışmaya açılmış oldu. En azından "görücüye çıktı".

SAYFA: 6

ORİJİNAL METİN TAM 75 YIL KAYIPTI

Arthur Koestler'in başyapıtı yeniden

Antikomünist edebiyatın George Orwell öncesindeki en etkili "ustası" kabul edilen Arthur Koestler'in ünlü romanı "Gün Ortasında Karanlık", sonunda, yazıldığı şekilde yayımlanabildi. İlgiyle karşılanan ve hemen yeni baskısı yapılan kitabın bu ilk hali, "Rubaschow" başlıklı bir dosya olarak Zürih'te bir yayınevinin arşivinde tesadüf sonucu bulunmuştu.

SAYFA: 18

HÜSNÜ ATASOY'A GÖRE FOTOĞRAFÇININ İŞİ

Gerçek hazine dünyanın sokaklarında yatıyor

Yıllarca Asya ve Afrika'nın ücra sokaklarında dolaşıp enstantaneler yakaladıktan sonra Amsterdam'a yerleşen fotoğraf sanatçısı Hüsnü Atasoy, dünyanın ve fotoğrafın günümüzdeki hallerini anlattı.

SAYFA: 26

KÜRTÇE OPERANIN ÇAĞDAŞ DİVASI

Pervin Chakar

IŞIN TOYMAZ

15 yaşında Maria Callas'ın CD'sini hediye alınca ilk kez operaya ilgi duymaya başladı. Farklı ses rengiyle İtalya, Fransa, Almanya ve Amerika gibi birçok dünya sahnesinde aryalar seslendirmeye devam ediyor. Kürtçe aryalarla Alman operaseverler kadar Türkiye kökenlilerin de ilgisini çeken 38 yaşındaki operanın "Kürt divalarından" soprano Pervin Chakar ile görüştük.

SAYFA: 38

Impressum | Künye

Sorumlu Yönetmen (V.i.S.d.P.): Osman Çutsay
Sanat Yönetmeni | Artdirector: Ömer Yaprakkıran
Yazışma Adresi: info@avrupa-kultur.eu

Yeşim Yaprakkıran · **Mavi Tekne** · Aquarell | **www.yesim.yaprakkiran.de**

"TİTANİC" BATMAMIŞ!

Yükselen geminin besili sahiplerini mizahla yumruklamak

Fotoğraf: © ÖMER YAPRAKKIRAN

Karikatür alanında Avrupa'nın önde gelen kurumlarından biri kabul edilen Frankfurt Karikatür Müzesi, 3 Ekim'de Almanya'nın en ünlü mizah dergisi Titanic'in 40'ıncı yaşı nedeniyle bir sergi düzenledi. 2 Şubat 2020'ye kadar sürecek olan sergiye paralel, Titanic'in tüm kapaklarını ve iç bünyeden de bazı seçmeleri içeren pek kalın bir albüm yayımlandı.

Böylece Federal Almanya'nın bir tür gizli tarihi, kimilerine göre de gerçek tarihi tartışmaya açılmış oldu. En azından "görücüye çıktı".

Bakış açısına bağlı...

Titanic'in şu sıralardaki baskı sayısı 100 bin civarında. Gerçek satış rakamının bunun çok altında olduğunu düşünmek gerekir. Dergi, pazar eğilimleri dikkate alınarak bir tahmin yapılırsa, en fazla 70-80 binlerde bir satışa ulaşıyor olmalı... Ülkenin en yaygın ikinci aylık mizah dergisi ve "Doğu Almanya" kökenli Eulenspiegel, bunun çok daha üzerinde bir satış rakamına sahip. Bu rakamlar Türkiye ile karşılaştırıldığında, daha doğrusu Türk mizahıyla karşılaştırıldığında, fazlasıyla mütevazı kalıyor. Titanic doğduğunda, Türkiye'deki haftalık Gırgır dergisi yarım milyonu zorlayan bir satış rakamına sahipti.

Farklı yaşantılar, farklı gülmeceler mi diyeceğiz?

Biraz, öyle.

Sonuçta mizah, insanın en hayırsız evlatlarından biri. Mekânın, dolayısıyla hem soyut ve kurmaca bir kavram olarak zamanın hem de somut günlük yaşamın bir çocuğu. Onlar değiştiği anda, tüm etkisini yitiriyor. Mizah, doğduğu mekândan koparıldığında bütün aromasını yitiriyor, yavan, anlamsız bir tuhaflık halini alıyor. Bu "mekân"a, dilden tarih

sızılarına, müzik ve renk algılarına kadar değen her türlü insani etkinlik dahildir. Bunlardan mizahı koparamıyoruz. Mekân tarih içinde sürekli değişiyor, dolayısıyla mizah da değişiyor. Ama değişerek, değiştirilerek devam ediyor.

Frankfurt'taki sergiyle birlikte, hızla büyüyen emperyal bir gücün içinde boy

veren eski bir entelektüel meydan okumanın, "düşünsel itirazın" tarihi, içeriden bir bakışla yeni kuşakların "tarassutuna" açılmış oldu. Öyle "alıcı gözle izlemeye kalkınca" da çok yıkıcı olmadığını saptamak kolaylaştı. İtiraz, özellikle de mizah çerçevesinde, sosyal demokrasinin izdüşümü olarak damgalanabilir: Radikal sloganlar atıp kapitalist demokrasiye fit olunmasını zorunlu bulanların çok sevdiği bir toprak, diyelim.

Türkiye ve Türkçe gibi gerçekten gelişkin bir mizah dünyasından gelenler için şaşırtıcı özellikler içermiyor bu sergi ve genelde Titanic kapaklarından oluşan kitap. Fakat ille özetlemek gerekirse, "batan geminin malları" sergileniyormuş gibi bir havanın etkili olduğu söylenebilir. Titanic'in yapıcıları ve seslendikleri kuşaklar, Almanya ve siyaset sınıfına, özellikle de din kurumuna "yamuk bakabiliyordu". Sonuçta, ortada -"fake" veya samimi- bir itiraz ve bu itirazın albümleşmiş, sergileşmiş hali var.

Ne kadar mı itiraz? Almanya ve Almanca içinden baktığımızda, bu itirazın pek de fazla abartılmamasını önerebiliyoruz.

BATAN GEMİNİN "MALLARI"

"Mal" dedik: Buradaki mal ve/veya mallar, neresinden bakılırsa bakılsın, öncelikle geminin dümeninde duranları, yani sahiplerini imliyor. Egemen ekonomik ve siyasi elitler, mizahçıların hedefindedir. Bu, hep böyle. Bir ventil aslında. Titanic'in macerasına baktığımızda, böyle bir perspektifle yola çıktıklarını ve hep bu doğrultuda hareket ettiklerini rahatça söyleyebiliriz. Ama egemenleri zayıflattıklarını söyleyebilir miyiz? Yani bir sonuç aldıklarını?

Yoksa böyle bir sonuç için çırpınmıyorlar mıydı? Galiba, pek değil. O zaman, içlerini döküp, bir köşeye kusup mevcut düzenin birer dişlisi olmayı kabullendikleri ileri sürülebilir mi? O da değil. Yani yaşanan çarpıklıkları, haksızlıkları, adaletsizlikleri ve her türden eşitsizliği kabullenemeyen Titanic'in eleştirel yaklaşımı, sistemi güçlendirmekten başka bir işe yaramış olabilir mi? Almanya'nın Titanic tarafından eleştiri bombardımanına tutulan toplumsal yapısı, özellikle de siyasal sistemi, 1989'da Avrupa'yı başdüşmanından temizlemedi mi? Dolayısıyla, mizahın eleştirilen Almanya'yı ("besili kaptanlarını") güçlendirdiğini ileri sürmek, abartı sayılmamalıdır. Tarihsel gelişmeler bunu söyleme hakkı veriyor. Titanic'in eleştirdiği yapı, yaşlı kıtadaki köklü sol deneyimleri adeta sıfırladı ve dünyanın önde gelen güçlerinden biri oldu.

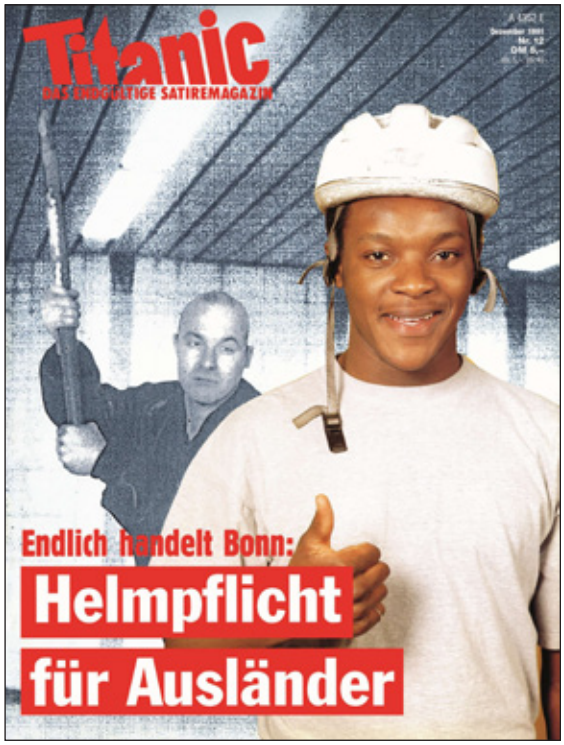

Altından kalkamadıkları bir yükün altına girmişti demek ki Frankfurt'un bu ele avuca sığmaz mizahçıları.

Öbür yakadan bakalım: Titanic, Federal Almanya denilen geminin ve onu yönetenlerin saygılı oldukları kurumları ısrarla kafaya alan, hatta aşağılayan, onları usturuplu ve yer yer de yaratıcı bir dille rezil etmeye çalışan, emekçi halkı ve başkaldıran aydıncıkları ise, tabii iğnelemeleri ihmal etmeksizin kendince koruyan aylık bir mizah dergisi. Tam 40 yıldır çıkıyor. Ama bugün de, Gırgır'la başlayıp, ki isteyen Marko Paşa'ya kadar çekebilir bu sınır çizgisini, Leman vs. ile gerileyen Türk mizahının en az yarım yüzyıl gerisinde görünüyor.

Mizah karşılaştırılamaz, denebilir. Karşılaştırılamaz mı gerçekten? İşlevi, aldığı sonuçlar?

Ne olursa olsun, ortada bir girişim var. Frankfurt merkezli ve her ay, azımsanmayacak bir okur kitlesinin para verip okuduğu bir dergi. Bunun, bizdeki bir dönem üç-beş yetenekli genç mizahçının çıkardığı, hatta haftalık çıkardığı dergi projelerinin ve dillerinin yanında görece renksiz, edepli, hatta amatör kaldığını söylemek mümkün. Özellikle derginin önde gelen birkaç karikatüristinin imzasını taşımayan çizgilerin, en fazla Gırgır'ın umut veren amatör çizerler sayfasındaki "çiçeği burnundakiler" arasında yer alabileceğini söylemeden geçmeyelim. Titanic, bizimkilerle karşılaştırıldığında, gerçekten de sönük.

Her neyse, sonuçta, sadece Titanic'in tarihiyle değil, Avrupa'nın sahibi olmaya oynayan bir metropol demokrasisi ve onun siyasal-kültürel tarihiyle karşı karşıyayız.

TİTANİC: ALMANYA'NIN BİYOGRAFİSİ

Titanic sergisi ve kitabı, hem kapitalist hem de sosyalist Almanyaların tarihine de uzanan bir derleme sayılabilir. Bir tür biyografi yani. Ancak, eğer doğru sorular sorularak bakılırsa, Almanya ve Almancanın saklı yerlerini açık etmeye yarayan bir biyografi bu. Milyonlarca küçük biyografiden oluşuyor. Almanya ve Alman insanının, tabii daha çok yönetici kurumların "parça pinçik" biyografileri: Siyaset sahnesi, popüler sanatlar, dönemin siyasi-ekonomik elitleri, hatta ve en çok da din kurumu ile bu kurumun memurları, bu biyografinin çevre kahramanları... Ama paramparça da olsa, gerçek Almanya'yı tanıyabilmek, hakkıyla bir değer yargısı edinmek için, Titanic ve benzeri mücadeleleri de masaya yatırmak ve yakından irdelemek şart. Bu mücadelelerin bir dökümünün yapılması da gerekiyor.

Sözü geçen sergi böyle bir döküm konusunda yardımcı olabilir.

Bizdekilere göre pek mütevazı satış rakamlarına rağmen, Titanic son 40 yıl-

da aydınları ve aydın adayı kuşakları yakından etkileyebilmişti. Ama 82 milyonluk ve her gün daha hâlâ 13,5 milyon adet gazete basılan bir ülke için pek cılız bir rakam değil mi bu? 5 milyonu aşkın yüksekokul öğrencisinin bulunduğu bir ülkeden, Almanya'dan söz ediyoruz.

Öyle. Titanic'e paralel Türkçe mizahın muhalefet dozu, özellikle çizgi ve çizgiye içerilmiş esprinin yaratıcılığı, halkın bu denemelere yönelik ilgisi vs. çok anlamlı mesajlar içeriyor. Misal: 12 Eylül'ün hemen sonrasında bir ara yarım milyonluk bir satış rakamına ulaştığı söylenen Gırgır dergisi, gerçekten

de Almanya'nın bu en ünlü mizah dergisini gölgede bırakacak bir canlılıktı. Bu arada Doğu Alman kökenli ve hâlâ yayımlanan Eulenspiegel'in Titanic'ten daha bir yüksek satış rakamına sahip olduğunu bir kez daha yinelemiş olalım.

O zaman, yeri geldiği için, sorulabilir. Türkiye'de Gırgır için neden derli toplu ve gerçekten yüklü bir sergi veya sergiler yapılmadı? Dev boyutlarda ve kapsamlı albümlerin eşlik ettiği bir sergiden, böyle bir etkinliğin açacağı tartışmalardan söz ediyoruz. Türkiye'nin gizli tarihini okumak için böyle mizah dergilerine ihtiyaç olmadığı için mi?

Belki. Sonuçta, mutlaka bir yanıt vermek zorunda değiliz. Çünkü bizim doldurmak zorunda olduğumuz bir boşluk değil bu.

Fakat şunu açıkça söylemeliyiz: Titanic'in siyaset dünyasına, başbakanlara, bakanlara, cumhurbaşkanlarına, hatta Katolik kilisesinin en büyüğüne, Papa'ya yönelik açık saldırıları, ki bunları sadece "eleştiri" gibi "masum" bir fiille karşılamak zordur, AKP Türkiyesi'nde yapılsa, ortada ne dergi, ne yazar ne de çizer kalırdı. Herkes AKP Türkiyesi'nden nasibini alırdı.

Ancak Türk mizahı, bütün bu tehditlere rağmen, yazısıyla çizgisiyle, ağır eleştiride Titanic ve hatta Charlie Hebdo gibi markaların gerisinde kalmış değildir. Tam tersine: Türkçedeki mizah ağır bedeller ödeyebilmiştir. Fakat Gırgır'ın tarihi yazılıp sert

tartışmalara, cepheleşmelere konu olmadıkça ve yeni aydın kavgalarına kapılar açılmadıkça, bir dönem dünyaya parmak ısırtan tiraj başarılarına rağmen canlı Türk mizahının büyük bir anlamı olmaz. Gırgır ve takipçilerinin, 70'lerde yükselen Türkiye solunun devasa dalgalarında "sörf yaptığını" da eklemek gerekir. Türkçedeki mizah yayıncılığı, yaşadığı büyük gerilemeyi Türk solunun yaşadığı gerilemeye borçludur. Böyle bir paralellik kurma hakkımız var.

Tarihi ve güncelliği yazılmadıkça, hatta bu konu cephe savaşlarına sahne olmadıkça, mizaha da "liberal kir" müdahale edecek ve hatta bu alanı dolduracaktır. Mizah, liberal rehavetin açtığı kapılardan özgürleşmeye değil, dinin ve milliyetçi-şoven baya-

ğılıkların egemen olduğu bir bataklığa düşer. Bunu fark etmek ise gerçekten zordur.

Mizahın gücü yine de her yerde: Örneğin Berlin Duvarı yıkıldığında Titanic'in o unutulmaz kapağı kadar gelişmeleri özetleyen bir saptama yoktu. Zaten gerek serginin gerekse sergiye eşlik eden albümün kapağında, elinde "muz niyetine" soyulmuş hıyarla "mutlu-mesut" poz veren, pek de gelişkin bir izlenim bırakmayan kadın yer almaktadır. Bütün bir 1989'u bu kurgulanmış enstantanenin ışığında özetlemek mümkün. Ama böyle hızlı bir özetten de, gelişkin bir insan malzemesi çıkarmak zordur. Tersi-

ne, acı gerçek, halkın bir tüketici hezeyanıyla kamucu sistemleri rahatça yıkabildiğidir. Ama Titanic, tam da bunu özetleyebildiği için bile olsa, tebrik edilmeli değil midir?

Titanic, 1979 aralık ayındaki ilk sayısında soldan seslendiğini yarı şaka yarı ciddi ilan ediyor. Zamanın ruhuna henüz sol egemendir: "Nieder mit der Macht des Kapitals!" (Kahrolsun sermaye iktidarı!). Aynı yerde, yine yarı şaka yarı ciddi, mizah silahıyla çok ülkeli dev şirketlerle savaşmaktan ("Mit der Waffe der Satire die Multis bekämpfen!") söz ediliyor. Emperyalizme karşı eleştirel aklı koz olarak kullanmayı, kötü, hem de çok kötü olmayı ("Böse, oh sehr böse sein") öneren bu dergi Komünistler Birliği (Kommunistischer Bund-KB) kadar işverenler birliğine de seslen-

mekte ve açık sol sinyaller yaymayı gerekli görmektedir. Çıkışı, böyle.

Politikacılar ve Papa'ya acımasızca saldıran, kiliselerin gerici rolüne ateist bir ruh haliyle dikkat çeken, dinbazlığın her türünü rezil etmeye yeminli bir çevrenin ürünü Titanic. Dinciliğin yaydığı irrasyonalizmi mizahi bir irrasyonalizmle ("Çivi çiviyi söker!") göğüsleyip rasyonalizm ekmeye çalışıyordu, diyebiliriz.

Sergi ve albüm, böyle.

Burada yıllara ve Titanic'in sayfalarına serpiştirilmiş görüntü-

lerini de sergilediğimiz böyle bir mizahın tarihini yazmaya kalkmak, o faslı kapatmayı değil, tersine, yapılmış mizahın (toplumun) eleştirilmesine yeni kapılar açmak, dili ve aklı zenginleştirmeyi veya keskinleştirmeyi hedeflemek anlamına gelmez mi? Öyledir tabii.

Batan geminin "malları" her yerde böyle değildir. Tekrar vurgulamak gerekebilir. Sonuçta, her dilin mizahı, aynı etkiyle tercüme edilemeyecek özgünlükler içerir. Ama bu "mallarla" dalga geçmek ve yüzlerdeki maskeleri indirmek için mizah her dilde en önemli bir olanaktır. 40 yıl sadece kendisiyle değil, iki toplumun, yani kapitalist ve sosyalist Almanyaların egemenleriyle ve sıradan insanlarıyla dalga geçmiş, herkesi zaman zaman "edep sınır-

larını aşarak" eleştirmiş bir dergi bu. Kökünden farklı bir sistem arayışına yaslanan arayışların değil, "galiz" ifadelere, görüntülere rağmen haddini bilen itirazların ve eleştirilerin sahnelendiği bir ortaklık da diyebiliriz.

Mizah, sonuçta yerleşik sistemi güçlendiren, abartılı bir eleştiri mekanizması da sayılabilir. Bu eleştiriden, kamusal mülkiyet ve merkezi planlama rejimine, böyle bir sistemin insan harcına geçiş temrinleri çıkarmak mümkün değildir.

Bu gerçekten ilginç sergi ve albüm, Alman mizahındaki özgün Frankfurt Okulu'nun yaratılarını bir araya getirdiği için önemli

değil sadece. Titanic, Türkçenin içerdiği mizah, o mizahın tarihine gösterilen ilgisizliği açığa çıkarmış sayılabileceği için de önemli. Tekrar: Türkçede Gırgır, Leman ve takipçileri için benzer bir etkinliğe rastlayan var mı?

Sonuçta, ne kadar Almanya, o kadar Titanic! Bu rasyonalizm arayışında Türkçe mizahın oynayacağı rol, önemlidir. Türkçe mizah, Almancada nasıl bir işleve, izdüşümüne sahip acaba? Türkçeli genç kabarecilerin son 20 yılda ünlü Alman kabaresine yeni soluklar taşıyan enerjisini görmeyelim mi? Titanic'in Frankfurt'taki sergisi bunu düşünmek zorunda bırakıyor "bizim gibileri".

OSMAN ÇUTSAY

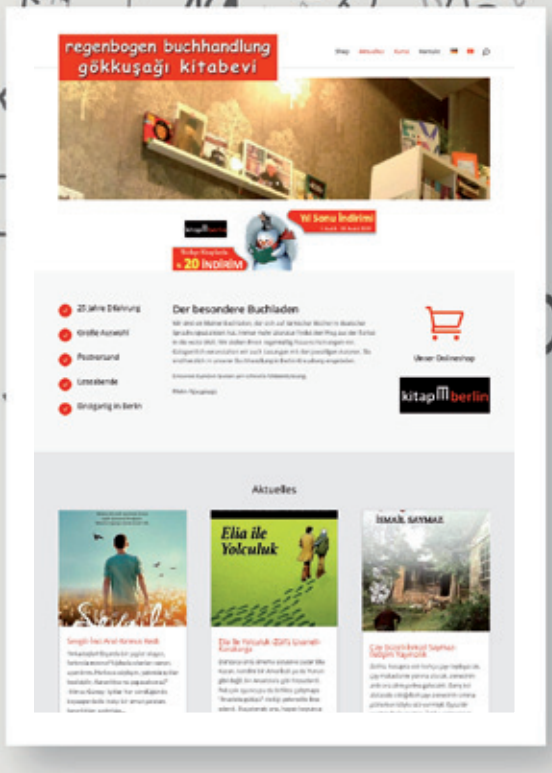

www.kitapberlin.com

ORİJİNAL METİN TAM 75 YIL KAYIPTI

Arthur Koestler'in başyapıtı yeniden

Antikomünist edebiyatın George Orwell öncesindeki en etkili "ustası" kabul edilen Arthur Koestler'in ünlü romanı "Gün Ortasında Karanlık", sonunda, yazıldığı şekilde yayımlanabildi. İlgiyle karşılanan ve hemen yeni baskısı yapılan kitabın bu ilk hali, "Rubaschow" başlıklı bir dosya olarak Zürih'te bir yayınevinin arşivinde tesadüf sonucu bulunmuştu.

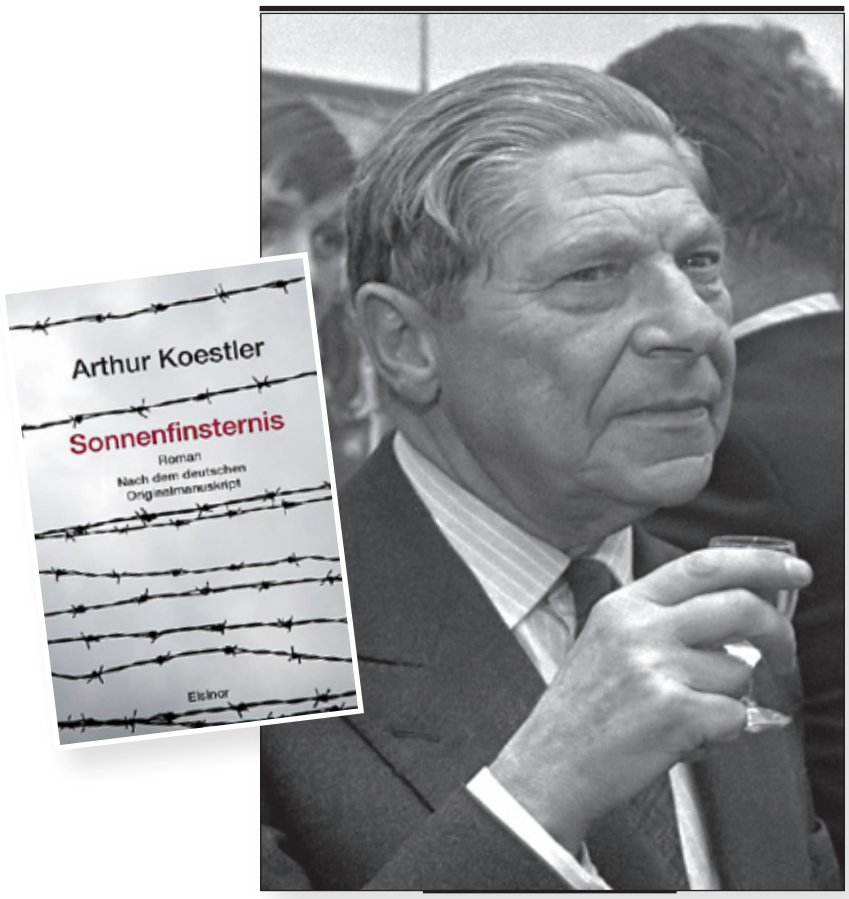

ARTHUR KOESTLER

Foto: commons.wikimedia.org

YAYINCI Dr. THOMAS PAGO

Komünist militanlıktan gelen, ama daha sonra saf değiştirerek açık antikomünist ve Sovyetler Birliği karşıtı tutumuyla Soğuk Savaş'ın en ünlü yazı adamları arasına girmeyi başaran Arthur Koestler'le ilgili yeni bir bulgu, kitaplaştı. Koestler'i bir anda zirveye taşıyan ve hep başyapıtı gözüyle bakılan romanla ilgili sır, kısa bir süre önce aydınlandı.

Türkçeye de "Gün Ortasında Karanlık" adıyla İngilizceden çeviri olarak giren romanı Nazi işgali öncesindeki Paris'te Almanca olarak kaleme alan Koestler'in, savaşın ve kaçaklığın kargaşası içinde bu ilk metni kaybettiği, ancak o sıradaki hayat arkadaşı Daphne Hardy tarafından "apar topar" İngilizceye çevrildiği için 1940 sonunda yayımlanma fırsatı bulduğu biliniyordu. Koestler, daha sonra bu İngilizce metni esas alarak romanını tekrar Almancaya çevirmişti. Ünlü roman ilk yazıldığı dilde değil, Almanca konuşulan dünyada bile "ikinci elden bir çeviri" olarak yayımlanmıştı. Orijinal metin yıllardır bulunamıyordu.

Bu durum kısa bir süre önce tamamen değişti.

Alman araştırmacı Matthias Weßel, doktora çalışması için incelemelerini sürdürürken, bu romanın Almanca aslını "Rubaschow" başlıklı bir daktilo dosyası olarak İsviçre'deki bir yayınevinin arşivinde 2015'te buldu. 1939-40'ta Fransa'da Almanca olarak kaleme alınan ünlü romanın Koestler'in elinden çıkmış hali, böylece ilk kez 2018'de Almanca konuşulan dünyada okurla buluştu. Elsinor Yayınevi, açıklayıcı bir önsöz ve sonsöz eşliğinde romanı ilk kaleme alındığı haliyle yayımladı. Kitap yoğun bir ilgiyle karşılaşınca da yeniden basıldı.

Foto: commons.wikimedia.org

MİCHAEL SCAMMELL: "BİR ALMAN ROMANI"

Koestler uzmanı İngiliz yazar Michael Scammell, roman ve Koestler üzerine kitaba yazdığı geniş önsözünde ilginç detaylara dikkat çekiyor. Scammell'e göre, "Gün Ortasında Karanlık" veya ilk (dosya) adıyla "Rubaschow", Koestler'in en iyi romanıdır. Ama uluslararası edebiyat otoritelerindeki yaygın kanının tersine, İngiliz değil her şeyden önce bir Alman romanıdır. Almanca kaleme alınmıştır.

Romana egemen zihniyet, Scammell'e göre, Sovyetler Birliği veya Nazi Almanyası'na karşı olmaktan çok, genelde dünyada yaygınlık kazanan totaliter eğilimleri reddeden bir ruh haline karşılık gelmektedir. Fonunu, "Stalin'in 1938-1939'daki gösteri mahkemeleri" oluşturmaktadır. Ancak Koestler'in ana ilgisi, Sovyet devrimci önderlerinin nasıl olup da "işlemedikleri suçları itiraf etmelerine" yöneliktir. Romanın ağırlığı asıl burada aranmalıdır.

Michael Scammell, kitabın yazım süreciyle ilgili bilgilerin gözden geçirilmesini öneriyor. Gerçekten de 1938 yazından 1940 baharına kadar üzerinde çalıştığı ve kaçaklık, hapis, düşman yabancılar kampındaki enterne aylarında kaleme aldığı romanın kaderi ilginçtir. Güney Fransa'da atıldığı kampta "Sovyet ajanı" olarak görülen Koestler, burada son derece antisovyetik bir roman kaleme almaktadır. Koestler, kanıt yetersizliğinden serbest bırakılınca Paris'e dönmüş ve buradaki ev hapsinde romanını tamamlamıştır.

Scammell, sosyalizme yönelik sempatinin o dönemde yoğun olduğu Labour Party yönetim katının, özellikle de Başkan Michael Foot'un, romanı büyük bir şaşkın-

lıkla karşıladığına dikkat çekiyor. Ayrıca Fransa'da 1946 baharında çıkan Fransızca baskının parlamentodaki en büyük partiyi oluşturan komünistlerin sosyalistlerle birlikte anayasa referandumundan çok küçük bir farkla ve yenilgiyle çıkmasında, bu romanın önemli rolü olduğu iddiaları da var. Koestlerin romanı Fransa'da 1948'e kadar 2 milyon adet satılarak o zamana kadarki tüm satış rekorlarını kırmayı başarmıştı.

İlginç bir başka nokta daha var: Michael Scammell, bazı eleştirmenlerin Koestler'i, antisovyetik eğilimini fazla ileri götürmemekle suçladıklarına dikkat çekiyor. Arthur Koestler, bu eleştirmenlere göre, SSCB'de 1930'ların sonunda sahnelenen mahkemeler sırasındaki işkenceleri küçük göstermekteydi, çünkü hâlâ SSCB'ye sempatiyle bakmaktaydı. Bu suçlamaların kanıtı olarak da, romanın sorgu sahnelerinde komünist jargonun geniş biçimde kullanılması gösteriliyordu. Scammell'in genel eğilimi, bu saptamada bir haklılık payı olduğu yolundadır.

Bu arada, ilginç bir başka vurgu da, Koestler'in İngilizce metinden tekrar Almancaya çevirdiği kitabın, basılmasına rağmen Almanya'da dağıtılmasına bizzat Britanya Yüksek Komiseri'nin engel olmasınadır. Şöyle:

"Ancak bu çevirinin tekrar tekrar Almanya yoluna girebilmesi biraz daha süre almak durumundaydı. Gerçi savaş sonunda İngiltere'da Almanca olarak da basılmıştı, ancak 1946'da roman Avrupa'nın her yerinde ortalığı karıştırır, büyük ilgi görürken, işgal Almanya'sında bulunan Britanya Yüksek Komiseri, kitabın dağıtımına, İkinci Dünya Savaşı'nın dört galibinden biri olan ve hâlâ Batılı güçlerle ittifak halinde bulunan Sovyetler Birliği'ni provoke etmemek için karşı çıkmıştı."

Michael Scammell'e göre, romanın kahramanı Rubaschow, Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza"sındaki Raskolnikov'a karşılık gelmekteydi ve Rubaschow, Koestler'in "alter ego"suydu.

ALMAN ARAŞTIRMACININ BULGULARI

Kitabın ilk kaleme alınmış haliyle gün yüzüne çıkmasını sağlayan Alman araştırmacı Matthias Weßel de bu ilginç serüveni kendi gözüyle özetliyor. Yeni baskının "Sonsöz"ünü kaleme alan Weßel, kayıp elyazmasına nasıl ulaştığını anlatıyor. İlk dosyanın bulunmasıyla, gerek Koestler gerekse romanı hakkındaki birçok bilginin güncellenmesi gerekeceğini savunan Weßel, o dönemin önde gelen İsviçreli yayıncılarından Emil Oprecht'in arşivindeki elyazmasına nasıl tesadüf ettiğinin dökümünü veriyor.

Weßel için "Gün Ortasında Karanlık" ile "Rubaschow" dosyası arasında ilginç sapmalar söz konusudur. Alman araştırmacı da Koestler'in bu romanı kaleme alma gerekçesini, motivasyonunu, 1930'ların ikinci yarısındaki Moskova Mahkemelerine bağlıyor. Koestler, romanın psikolojik arka planına özel bir önem veriyordu. Önde gelen Bolşevik önderlerin, parti elitinin kendilerine yöneltilen ihanet suçlamalarını kabullenmesi ve itiraflarda bulunması, Koestler'in yanıt aradığı sorulardan biriydi. Weßel de, romanın bu mahkemelerin kurbanlarına adandığı düşüncesindedir.

Weßel, hapishane sahnelerinin arkasında Eva Striker ve kocası Alexander Weißberg'in bulunduğuna da dikkat çekiyor. Striker 1938 yazı sonlarında Londra'da Koestler ile buluşmuş ve bir buçuk yıl tutuklu kaldığı SSCB'deki durumu, yaşadıklarını anlatmıştı. Eva Striker'in bu anılarının romandaki sorgu sahnelerine temel olduğu biliniyor.

Ancak Alman yazınbilimcinin, kayıp Almanca elyazmasıyla ilgili çelişkili ifadeler ve yazışmaları da irdelediği "Sonsöz"ünde, Koestler'in bu kayıp orijinal metin efsanesinin sürmesinde yarar bulduğu iması da dikkat çekiyor. Romancının özel yazışmalarına işaret eden Weßel'e göre, Koestler, muhtemelen orijinal metni tamamen kaybetmemişti. Ancak yine de yeni kaynaklar ortaya

çıkmadıkça, Koestler'in bu ilk orjinal metni tamamen yitirip yitirmediğini veya kayıp orijinal metin mitosunun sürdürülmesinden yana olup olmadığını açıklığa kavuşturmak mümkün değil.

Birçok kaynakta, bu antikomünist romancının, sadece kendini düşünen, tamamen kendisine kapanmış, fakat çok yetenekli olduğunu vurgulayan bulgular var. Gershom Scholem'in örneğin, Walter Benjamin'le de tanışan ve hatta aynı evde kalan Arthur Koestler'i anlatan günlüklerinde yer alan olumsuz cümlelerin, haksız olduğuna dair bir tepkiye işaret edilmiyor.

RUBASCHOW'UN YENİDEN DOĞUMU

Maceralı bir yaşama sahip olduğu bilinen ve İkinci Dünya Savaşı başlarken komünist saflardan antisovyetik-antikomünist saflara geçiş yapan, böylece "Sovyet sisteminin nefret ettiği yazarlar arasında adı ilk sıralarda anılan" Koestler, bilim gazeteciliği alanındaki yapıtlarıyla tanınıyor. 1905 doğumlu Koestler'in, Yahudilikle ilgili ilginç kitaplarından biri "Onüçüncü Kabile" adıyla Türkçeye çevrilmiş ve ilgiyle karşılanmıştı. "Gün Ortasında Karanlık" da İngilizceden Pınar Kür tarafından yapılan çevirisiyle Türkçede epeydir okur önüne çıkmış bulunuyor.

İngilizce yazmaya geçiş yapmadan önce Viyana renkli Almancasıyla ilk ürünlerini veren Budapeşte doğumlu Musevi yazar, birçok dile hâkim olmasıyla tanınıyordu. İsrail politikalarına angaje tutumuyla da ünlü Koestler'in, 1983 yılında parkinson ve kan kanseri gibi ağır hastalıkları nedeniyle eşi ile birlikte intihar ettiği ileri sürülmüş, ancak kendisinden çok küçük olan eşinin genç yaşı nedeniyle bu intihar üzerindeki kuşku bulutları bir türlü tamamen dağılmamıştı. Çeşitli kaynaklarda 1931 ile 1938 yılları arasında Almanya Komünist Partisi (KPD) üyesi olduğu belirtilen Koestler, İspanya İçsavaşı'na katılmış ve idamdan tesadüfen kurtulmuştu. Koestler, bu içsavaş sırasında yaşadıklarını daha sonra kitaplarında işlemişti. Son araştırmalar, "Gün Ortasında Karanlık"ın da İspanya deneyimine dayandığını, örneğin romandaki sorgu ve hücre ayrıntılarının SSCB'deki cezaevlerinin değil İspanya'daki zindanların bir izdüşümü olduğunu ortaya çıkardı.

Koestler'in bu yapıtının Moskova Duruşmaları'nın doğrudan bir sonucu olduğu ilk metindeki ithafla da kesinlik kazandı. Kitap "Darnkness at Noon" adıyla önce İngiltere'de basılmış ve özellikle Soğuk Savaş'la birlikte olağanüstü popüler olarak, milyonlarca satmıştı. Bu, Koestler'in şöhrete ve paraya kavuşmasını sağlamıştı. Sadece bu değil. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde Sovyetler Birliği ve komünizmin büyük prestiji sürerken Fransa'daki anayasa halkoylamasında komünistlerin desteklediği anayasa taslağının az bir farkla onay görmemesini, bu ülkede bir anda milyonlarca satan Koestler'in "Sovyet rejiminin içyüzü konulu" kitabına bağlayan çok sayıda uzman bulunuyor.

Koestler, yıllarca orijinal metnin kaybolmasından duyduğu büyük üzüntüyü dillendirirken, birçok eleştirmen Koestler'in İngilizceden Almancaya yeniden yaptığı çeviriyle bu dildeki kendiliğindenliğin yitirildiğine dikkat çekmişti. Ancak gerek Scammell gerekse Matthias Weßel'in kitabın yeni baskısında yer alan açıklamaları, Koestler'in bu iddiasının pek de gerçeği yansıtmadığını gösteriyor. Özellikle Weßel, yaptığı karşılaştırmaları örnek vererek, Almanca metnin yaklaşık yarısının ilk metinle tıpatıp aynı olmasının, orijinal metnin önemli bir kesiminden kopyaların Koestler'in başından itibaren elinde bulunduğunu gösterdiğine dikkat çekiyor. Böyle bakınca, Koestler'in "Gün Ortasında Karanlık" romanıyla ilgili olarak on yıllarca dünya edebiyat kamuoyunu yanılttığı iddiası, abartılı gelmiyor.

YAYINCI DR. THOMAS PAGO: FARKLAR VAR

Koestler'in kitabını Almanca olarak orijinal versiyonuyla yayımlayan ve kısa bir sürede tükenen ilk baskının ardından yeni baskı kararı alan yayıncı Dr. Thomas Pago, bu ilginç öyküyle ilgili sorularımızı yanıtladı.

- Artık elimizde "Sonnenfinsternis" (Güneş Tutulması, ancak Türkçede "Gün Ortasında Karanlık") başlığıyla iki ayrı Almanca metin veya roman var. Doğumundaki doğallık açısından kısmen farklı iki metin. Bu romanın 20'nci yüzyılda, Soğuk Savaş'ta, Doğu Bloku'na karşı en ünlü edebi silahlardan biri olduğu biliniyor. Siz anadili Almanca bir okur ve yazar olarak bu iki roman arasında ne gibi farklar saptadınız? İki Almanca metin ve iki birbirinden az ya da çok farklı atmosfer mi söz konusu?

Dr. THOMAS PAGO – Bu "kayıp orijinal"in keşfinin önemli bir sonucu, Koestler'in bu anlamlı romanının yeniden bir ilgi odağı olmasıydı. Her iki metnin farklarından tamamen bağımsız olarak, roman metninin maceralı tarihi ve orijinalin kaybolmasından 75 yıl sonraki böyle bir bulgu, dikkate değer bir roman üzerine epey ilgi uyandırdı. Söz konusu roman bir tür klasikti ve en azından Almanya'da 1990 sonrasında -yani Almanya'nın yeniden birleşmesinden ve Varşova Paktı'nın çözülmesinden sonra- unutulmaya bırakılmıştı.

Her iki metin karşılaştırıldığında, orijinalin kısmen daha sert olduğu saptanabilir; bu sertlik İngilizceden Almancaya çevrildiği halinde yoktur, çünkü yayına hazırlanırken gözden geçirilmiş ve cilalanmış olmalıdır. Elbette orijinal metin, iç göndermelerde veya aynı ismin farklı yazımlarında da zaman zaman küçük hatalar içeriyor. Bu, çalışmaya uzun süren aralar verilmesinin bir sonucu olduğu kadar, o dönemde Koestler'in üzerindeki yüksek basıncın da bir göstergesidir. Ayrıca, özellikle dikkat çeken şey, burada, yazarın kaleme aldığı haliyle bir metnin okunuyor olmasıdır (daktiloyla yazılmış, yer yer el yazısıyla silinip düzeltilmiş bir metin): Yani, yayınevinde yayına hazırlanmamış ve değiştirilmemiş bir metin. O zaman, şaşırtıcı kalitesinin, daha sonra bu metin üzerinde çalışmış olanların hesabına yazılamayacağı görülüyor. Tersine, Koestler gerçekten büyük bir yazardı.

ORİJİNAL METİN ÇOK İYİ

- Peki, siz bir okur olarak, Koestler'in çok sonraları bizzat İngilizceden Almancaya çevirdiği ünlü romanı da orijinal metni de iyi tanıyorsunuz. Zaten yayıncı olarak da bu orijinal halini bizzat yayımladınız. Sorum, şu: Yeni metni, daha doğrusu Koestler'in bizzat kaleme aldığı ilk haliyle o metin, sizin yazara ve bu romana bakışınızı değiştirdi mi?

Dr. THOMAS PAGO – Yazara olan saygım arttı, çünkü, yukarıda da değindiğim gibi, yayına hazırlanmamış ham haliyle orijinal metin şaşırtacak kadar iyi. Yazarın romana çalışırkenki zor yaşam koşulları (Fransa sürgününde ekonomik açıdan çok yoksul durumu, para bulmak için ne iş olsa yapması; istenmeyen yabancı olarak enterne edilmesi, Almanların Fransa'ya girme korkusu) düşünüldüğünde, bu saygı daha da büyüyor.

ÇOK DİLLİ VE KARİZMATİKTİ

- Koestler, kendi döneminde, siyasi olarak en etkili Avrupalı gazeteciler veya yazarlardandı. Sizce neden bu kadar etkiliydi? Güçlü yanları nelerdi?

Dr. THOMAS PAGO – Zor bir soru: Gerçekten etkili biri olmak için birçok şeyin bir araya gelmesi şarttır. Savaştan sonraki dönemde "Gün Ortasındaki Karanlık"ın büyük başarısı kuşkusuz sonlarda yer almazdı, ancak Koestler'in, gazetecilikteki başlangıçlarında elbette başka şeyler bir araya geliyordu: Bir (galiba) karizmatik kişilik, büyük yetenek, cesaret: Koestler, bugün üniversite öğrencilerinin daha sınavlara girdiği yaştayken, Filistin'de Yakındoğu muhabiriydi, Paris'te de Ullstein muhabiri. Bu, o zamanlarda da eğer çok yetenekli ve kendisini kabul ettirecek güçte olmasaydı, böyle genç yaşta ulaşılır bir şey değildi.

Bir başka önemsiz sayılmayacak bakış, çok dilli olmasıydı: Çocukluğundaki diller Almanca, Macarca ve, sanıyorum, Çekçeydi (annesi Prag'dan bir Yahudi aileden geliyordu). Daha sonra buna Fransızca, İngilizce ve muhtemelen daha başka diller eklendi. Macaristan, Avusturya, Filistin, Fransa, Almanya, Sovyetler Birliği, İngiltere ve ABD'de yaşayıp çalıştı... Aslında Koestler, böylelikle, bu biçimde henüz ortaya çıkmamış bir Avrupa aydınıydı; bugün bazı çevrelerde milliyetçilik büyük harflerle yazılırken, Koestler dikkate değer bir karşı modeldir.

Ayrıca güçsüzlerden yana çıkıyordu: Avrupa Yahudilerinin imhasına karşı, Doğu'da (Sovyetler Birliği'nde) ve Batı'da (Nazi Almanyası'nda) totalitarizme karşı çıkıyordu. Daha ileri yıllarda parapsikolojiye yöneldi. Bunu anlamakta biraz güçlük çekiyorum, bu onun etki olanaklarına gerçekten zarar verdi.

ALMAN SÜRGÜN EDEBİYATININ BİR ÜRÜNÜ

- Romanın, bu orijinal metinden Türkçeye çevrilmesini öneriyor musunuz?

Dr. THOMAS PAGO – Şu anda, benim bildiğim kadarıyla, en az üç dilde yeni çeviriler yapılıyor. Bunlar arasında İngilizceye yeni bir çevirinin hazırlıkları da var.

"Sonnenfinsternis", Alman sürgün edebiyatının önemli bir yapıtı, ancak şimdiye kadar hiç böyle algılanmadı, çünkü tüm çeviriler Daphne Hardy'nin İngilizceye yaptığı çeviriye dayanıyordu. Daphne Hardy çok genç bir İngiliz kadın heykeltıraştı, 1939-40'ta Koestler'le yaşıyordu, ancak bir çevirmen olarak hiç deneyimi yoktu. Michael Scammell gibi İngiliz uzmanlar metnin birçok bölümünde anlamlı dil ve içerik eksikliklerine dikkat çektiler. Bu eksiklikler, muhtemelen birçok uluslararası çeviri üzerinde etkili oldu. Şimdiki orijinal metne dayalı bir Türkçe çeviri, kuşkusuz selamlanacak bir girişim olurdu.

OSMAN ÇUTSAY

www.yenivatan.at

HÜSNÜ ATASOY'A GÖRE FOTOĞRAFÇININ İŞİ

Gerçek hazine dünyanın sokaklarında yatıyor

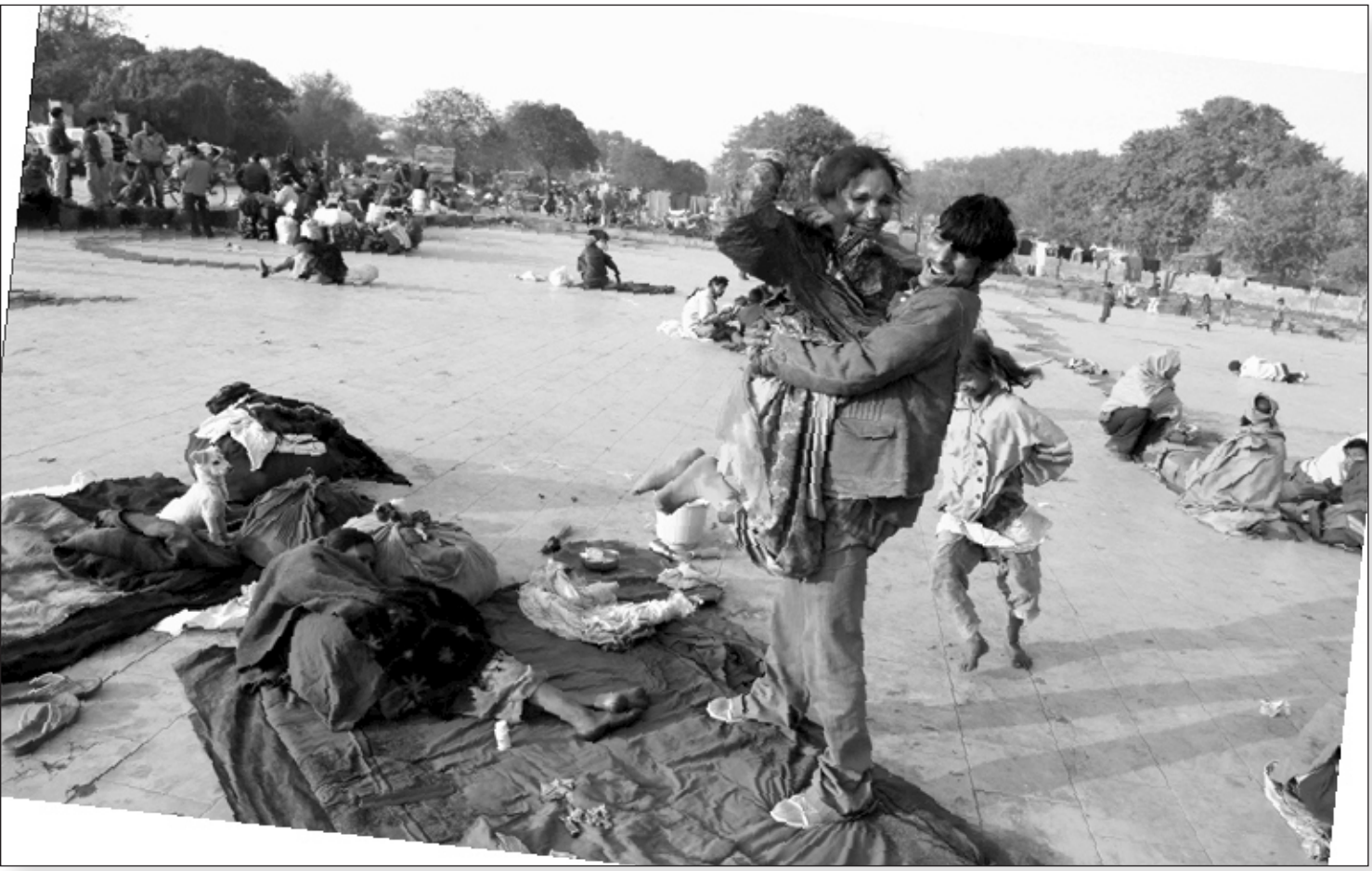

Yıllarca Asya ve Afrika'nın ücra sokaklarında dolaşıp enstantaneler yakaladıktan sonra Amsterdam'a yerleşen fotoğraf sanatçısı Hüsnü Atasoy, sorularımızı yanıtladı ve hem dünyanın hem de fotoğrafın hallerini anlattı.

- Dünyanın sokaklarını, daha doğrusu "başka bir dünyanın" sokaklarını fotoğraflıyorsunuz. Mizansenlerden kaçıyorsunuz, hatta karşısınız: Yani önceden kurgulanıp hazırlanmış sahnelerin fotoğraflarını çekmiyorsunuz. Anlık saptamalardan, enstantanelerden oluşuyor işleriniz. Somut hayatın içinden görüntüler bunlar. Şöyle soralım: Şimdi yaşadığınız Avrupa'nın sokaklarında "başka bir dünyadan aşina olduğunuz" görüntüler hiç mi yok? İyi bildiğiniz Uzakdoğu sokaklarıyla bir Almanya ve Hollanda'nın sokakları arasında nasıl bir farklılık, hatta tezat var?

HÜSNÜ ATASOY - Dünyanın ulaşabildiğim sokaklarında dolaşırken (ki, günler ve geceler boyu ömrüm sokaklarda geçer) bir kurgu yaratma ve onun için çırpınma telaşında asla olmam. Hangi coğrafyada olursam olayım, devinen hayatın içinde, gizli-saklı demeyelim ama, kendimi pek göstermeden dolanır gözlem yaparım. Gözlem, iyi fotoğrafa giden en önemli unsurlardan biridir. Sokakta akan hayatın içinde insan davranış ve yaşam biçimini çözmeden fotoğraf çekmeye başlamak, fotoğrafçıyı tuzağa çeker.

Kameram, önce yüreğim, sonra beynim ve en son gözlerimdir. Bu üç unsurun bir hizaya gelmeden iyi fotoğrafa ulaşılamayacağını, bunu en iyi anlatan büyük usta Henri Cartier Bresson'dan beri biliyorum.

Anlık saptamaların (çekimlerin) aslında "o an'a" gelene değin bir geçmişi vardır ve "o an" deklanşöre basılıyorsa, tüm geçmiş o kareye oturur ve sabitlendiği andan itibaren sonsuza kadar bilinmez (!) yolculuğu başlar fotoğrafın.

Bunları şunun için söylüyorum: Dünyanın tüm sokaklarının kendilerine has hikâyeleri vardır. Yaşamın kurgusu, ritmi, davranış biçimleri her coğrafyada farklıdır. Aslolan, fotoğrafçının o farkın ayırdına vararak adımladığı sokakların kültürüne, yaşam biçimine ve daha bir dolu farklılıklara kendi birikim penceresinden nasıl baktığı ve fotoğrafa nasıl aktarabildiğidir.

Buradan devam edersek, uzun yıllar yaşadığım Hindistan, Hong Kong ve defalarca dolaştığım Sri Lanka, Nepal, Kamboçya, Laos, Japonya sokaklarında karşılaştıklarım ile Türkiye'nin veya herhangi bir

Avrupa kentinin sokaklarında karşılaştığım anlar çok farklılıklarla dolu.

Her ülkenin kendine has bir ulus karakteri, yaşam biçimi, hayatı sürdürme şekli, insani ilişkiler farkındalığı ve bunlarla ilintili olarak kültür birikiminden gelen hayatı kavrama va davranış biçimi var. Bu farkındalıkları kavramadan paldır küldür açgözlülükle sokaklarda fotoğraf avına çıkan kişi, fena halde tuzağa düşer. Elde ettiği görüntülerin "güzel, çok güzel" olduğu düşüncesi ile etrafına gönül rahatlığı ile caka satabilir. Hatta bu "güzel" görüntüler büyük bir kesim tarafından kabul bile görebilir. Ancak elde ettiğimiz görüntüler, nereyi, neyi, kimi ve daha birçok şeyi anlatır yeterliliğe sahip mi? Eğer bunlara doyurucu yanıtlar veremiyorsa fotoğraflar, onlar sadece görüntü olarak, evet, belki "güzel görüntüler" olarak kalır.

Bir sokak fotoğrafçısı olarak, hiçbir zaman güzel görüntülerin peşinde olmamayı seçtim ben. "İyi fotoğraf" için yıllardır sokaklardayım ve o iyi fotoğrafı yakalayabilmenin ne kadar zorlu ve acılı olduğunu biliyorum.

Uzak ülkeler ile Avrupa sokaklarını sözcükler ile kıyaslayarak anlatmak benim becebileceğim bir iş değil. Bunu kalemi sağlam olanlara bırakmaktan yanayım. Her dolaştığım (aslında buna "yaşadığım" demek daha doğru) coğrafyanın sokak portfolyolarını ayrı ayrı ortaya dökmek taraftarıyım. Aradaki benzerlikleri ya da farklılıkları fotoğraf zaten anlatıyor olacak. Fotoğraf izleyicisi bu farkı görüp yorumlayacaktır.

JOSEF KOUDELKA'NIN UYARISI

- Fotoğraf bugün sizce mesela bir Avrupa başkentinde neyi temsil ediyor? Neleri saptayabiliyor? Neler yapabilir, nasıl bir işlevi var?

HÜSNÜ ATASOY - Fotoğrafın neyi temsil ettiği değil, ama fotoğrafçının hangi ideolojiyi temsil ettiği üzerinden gitmemiz gerek. Fotoğrafın o kadar çok dalı var ve bu kollar o kadar geniş ki, fotoğrafçının kendi çizgisini belirleyip neyi, kime, ne amaçla ve nasıl göstermesi gerektiğine karar vermesi gerek.

Görece olarak, Avrupa şu an Ortadoğu cehennemi gibi bir durumun içinde değil belki. Ama Avrupa başkentleri dünyanın geri kalan ülkelerinden daha sorunsuz, daha rahat, bir eli yağda bir eli balda bir yaşamın içinde gibi de görüntü vermiyor...

Her ne kadar savaş yaşamıyor görünse de, Ortadoğu cehennemine gizli ya da açık katkılarının kar-

şılığını sokaklarında çaresiz dolanıp el avuç açan, evsiz yurtsuz yaşayan göçmenlerle alıyor. İnsanlarının ciddi bir bölümü yeterli ekonomik rahatlık içinde değil. Çoğu, sosyal ve sağlık hizmetlerinden görünürdeki refaha göre yeterli payı alamıyor. Yine insanlar insanca yaşayabileceği konutlarda yaşamıyorlar. Emekli olduklarında, yaşlılıklarında, geri kalan ömürlerini nasıl geçireceklerini kara kara düşündükleri acımasız ücret politikaları altında eziliyorlar.

Saymaya kalkarsak, Avrupa ülkeleri diğer ülkelerden pek de fazlaca refahın içinde değil.

Burada Avrupalı fotoğrafcının tavrı devreye girer bana kalırsa. Tek bir fotoğrafın dünyayı değiştirmesini beklemek yerine, tek tek fotoğrafçıların yukarıda saymaya çalıştığımız sorunlar üzerinden işler üretmeleri gerek. Aslında üretilmediğini sanmıyorum. Avrupa'da yaşayan fotoğrafçıların bu konulara kafa yorduğu, tek tek konuların izinden giderek sağlam portfolyolar üretkleri kanısındayım.

Temel sorun şu: Bu fotoğrafçılar görünür olabiliyorlar mı? Ürettikleri işlerle medyada ne kadar yer alabiliyorlar ve nasıl bir dalgalanma yaratıyorlar? Ya da gerçekten bir dalgalanma olabiliyor mu?

Dijital çağda, artık herkesin kendini fotoğrafçı ilan ettiği sanal platformlarla kuşatılmış bir dünya içinde, akıl almaz bir görüntü bombardımanı altında yaşıyoruz. Basılı medyanın neredeyse artık son nefesini vermek üzere olduğunu görüyoruz. İster dijital medya platformlarında, ister başka platformlarda artık her şey gibi fotoğraf da ışık hızıyla tüketiliyor.

Benim gözümde, yaşayan fotoğrafçılar içinde şu an en önemli isim olan Josef Koudelka ile bundan altı yıl önce tanışma ve bir akşam yemeğinde sohbet etme şansım olmuştu. O akşam yemeğinde sohbet dönüp dolaşıp bugüne geldiğinde ona bir soru sormuştuk: "Usta, bugün geldiğimiz durumda dijital fotoğraf için ne diyorsun?" Bu kısacık soruya hiç zaman geçirmeden hemen yanıtını vermişti: "Fotoğrafın geleceği çok parlak, ama aynı şeyi fotoğrafçılar için söyleyemem!"

Evet, bu sözün üzerinden altı yıl geçti ve o sözünü ettiği parlak günler şimdi gelmiş gibi görünüyor Ama nasıl bir parlaklık bu? Çevreye biraz alıcı gözle baktığımızda parlayan bir şey görüyor muyuz? Bana göre, kocaman bir "Hayır"... İki büyük dünya savaşı, Kore, Vietnam, Afrika'da bağımsızlık savaşları ve soykırımlar, Latin Amerika ülkelerindeki kanlı darbeler, başkaldırılar ve bunlara benzer bir dolu yaşanmış acı, fotoğrafçıların korkusuzca, hayatları pahasına yaptığı çalışmalar ile insanlık tarihindeki yerini aldı.

Peki, ya yakın tarihte olanlar? Fotoğrafçılar yine çalışıyor ve üretiyorlar, ama medyada yer bulabiliyorlar mı? Ya da, Vietnam savaşında olduğu gibi, o dönemin fotoğrafçıları kadar bütün cephelerde çalışıp dünyaya olanı biteni yansıtabiliyorlar mı? Çalışamıyorlar!

Çünkü savaşların ağababalarının gözleri artık açıldı ve fotoğrafçıların her yerde özgürce çalışmasını istemiyorlar, engelliyorlar. Daha doğrusu cephelere yaklaştırmıyorlar bile. Biliyorlar çünkü, en son Vietnam savaşında ipliklerinin nasıl pazara çıktığını. Ordunun gözetiminde "çalışan", iliştirilmiş muhabirler ve fotoğrafçılar var artık savaşlarda. Yalnızca ordunun izin verdiği görüntü yayınlanabiliyor. Gerisine kesinlikle hoşgörü yok!

Körfez savaşları, Yugoslavya'nın parçalanmasıyla biten kanlı içsavaş , Afrika Baharı (Ne demekse?), Libya'da olanlar, Suriye'de sürmekte olan savaş ortamında fotoğrafçılar her türlü engele karşı yine de fotoğraflar ürettiler belki ama, yayınlanabiliyor mu?

Fotoğraf, tek bir fotoğraf, onu izleyen kitlelerde çok büyük bir etki yaratabilir. Fotoğraf tarihi böyle örneklerle doludur. Fotoğraf her şeyi saptayabilir. Bu her şeyin içine aklınıza ne geliyorsa girer. Her ortamda, mecralarda görünür olabiliyor mu? Temel sorun bu!

Popüler kültür çağının korkunç arsız, tüketmeye, anında tüketmeye ve anında unutmaya kurgulanmış ortamında, fotoğrafçıların işleri sanıldığı kadar kolay görünmüyor.

BAŞKA VE YOKSUL DÜNYA HER YERDE

- Dünyanın öteki yanına geçelim: Fotoğraf, bugün sizin gerçekten iyi bildiğiniz "başka ve çok yoksul dünyada" neyi temsil edebilir? Neleri saptayabilir? Nasıl bir rolü veya etkisi olabilir o büyük çaresizlik içinde?

HÜSNÜ ATASOY - Dünyanın neresine geçersek geçelim başkalık ve yoksulluk karşımıza köşe başını dönünce çıkıveriyor karşımıza. Klasik söylemle şöyle diyebiliriz: Kuzeye göre güney yarımküreye geçtiğimizde yoksulluk daha bir açıktan görünür oluyor. Bütün gerçekliği ile önümüze dökülüyor.

İlk yurtdışı yolculuğumu 2005 yılında ve bir yıl sonra tekrar Batı Afrika ülkeleri olan Benin, Nijer, Burkina Faso, Togo, Gana ve Mali'ye yapmıştım. O coğrafyada yaşayanlara göre biz kuzeyde yaşayanlar görece daha iyi durumdaymışız görüntüsü ile yüz yüze geldim.

Gerçekten biz daha iyi durumda mıydık?

Fotoğraflara bakınca sanki öyle görünüyordu. Ama her ülkenin içindeki duruma göre bakınca yoksulluk her ülke için geçerliydi ve nüfusa göre dağılımı farklıydı sadece. Nedenlerini çokça sayabileceğimiz etkenlerden dolayı Afrika ülkeleri yoksulluğun gerçek yüzünü görebileceğimiz bir coğrafya.

Hindistan'a yerleşmeme daha altı yıl vardı ve daha oradaki yoksulluğu bilmiyordum. Orası, yani Hindistan, doğrusu bambaşka bir konuşma konusu.

Afrika üzerinden devam edeyim: Medeniyetin dünyaya yayıldığı topraklarda emperyalizm acımasız kıyım yapmış ve halen örtülü olarak bu durum devam ediyor oralarda. Sokaklarda fotoğraf için değil, önce tanımak ve anlamak amacıyla dolaşırken, ki bir fotoğrafçının yapması gereken budur, bazı anları fotoğraflama konusunda ciddi kaygılı anlar yaşadım ve çoğunu çekmedim gördüklerimin.

Bunun ne anlama geldiğini düşündüğümüzde, ortaya "fotoğrafçı ahlakı" dediğimiz konu çıkar. Avına acımasız saldıran köpekbalığı gibi olmamak gereklidir bazen. İnsanların bazı durum ve halleri vardır ki, onu görmüş olmanız yeterince yara açar içinizde ve bu durumun herkesçe görülmesinin kimseye yararı yoktur. Duygu sömürüsü tuzağına girer bu kurala uymayan ve kendini eğitmeyen insan.

Onun için, her şeyi çekmem gerekmiyordu; bazıları sadece bende kalmalı, diye düşündüm.

Bizlerden önce o toprakları belgeleyen ustalar da, sanıyorum, bizlere gösterdiklerinin çok daha fazlasını çekmeyerek kendi bellek depolarına sakladılar.

Bizler, hayatın daha doğrusu yaşamın, yaşadığımız çağın tanıklarıyız. Hayata dair her şey kameramızın görüş açısındadır ve tanıklığımızı insanlar ile paylaşırız. Fotoğraflarımızı insanlarla paylaşırken "Bakın, ben nerelere gittim, neler gördüm ve çektim" diye şişinmeyiz. Bunu yeni nesil gezi fotoğrafçılarına bırakıyoruz. Onlar diledikleri gibi övünebilirler işleriyle!

O gösterdiğimiz fotoğraflardaki hayatlara çare olmak için değil, o zor hayatların hayal ettiğimiz yaşanabilir hayatlar olmasına çare üretecek, el verecek olanlara, yani insanlığa görsel bir rapor sunarız. Dünyanın görsel hafıza deposu, bahsettiğimiz fotoğraflarla dolu ve insanlığın o görüntüleri nasıl değişime döndürebileceğini takip ediyoruz.

Ancak , karar vericiler bu görsellerin hikâyelerine pek aldırış etmiyor ve sömürü sürdükçe aldırış edecekleri de yok!

FOTOĞRAFÇI İLE FOTOĞRAF MERAKLISI

- Uzun yıllar Uzakdoğu'da yaşadınız. O dünya bir fotoğraf için neler saklıyor veya neleri ifşa ediyor? Burada siz neyi fotoğraflayabiliyorsunuz? Sefaleti mi, yoksa o kaotik yoksulluğun içinde gi zli kalmış umutları mı?

HÜSNÜ ATASOY - Dünya bana artık orta halli bir şehir gibi geliyor bu çağda. Çekilmedik, görülmedik pek bir yeri kalmadı. Eline kamera alan, hatta kameraya da gerek yok, eline orta hallice bir telefon alan, bu bahsedilen ülkelerde bir süre dolaştıktan sonra (ki artık "sonra" da yok, "anında/anlık" yayın var, sanal âlem sağ olsun), ortalığı fotoğraf cehennemine çeviriyor günümüzde.

Ama insan hikâyelerinin sonu gelmez ve esas onlar çekilmeyi, gösterilmeyi bekliyor. Fotoğrafçı için zor olan, şu: Acaba herkesin dolaştığı topraklardan ne ayıklayıp sunacak fotoğraf bekleyen insanlara?

Fotoğraf beklenir bazı insanlardan. Fotoğrafçıları zora sokan bir durum gibi görünür bu. Baskı altında oldukları hissi uyandırır bu ifade! Burada durup, bir şeyi açığa kavuşturmakta yarar var: Fotoğrafçı ile fotoğraf meraklısı arasındaki ciddi farkı bilmek gerekir.

Adanmışlık! Evet, budur fotoğrafçıyı anlatan sözcük: Adanmışlık! Kendini fotoğrafa adamıştır fotoğrafçı. Fotoğrafa adanmışlık sadece elde kamera gün boyu sokaklarda dolanmaktan ibaret değildir bana göre. Fotoğrafını izlenir kılan altyapı donanımı için kendini geliştirebilmeli, yatırım yapmalı beyninin, yüreğinin içine.

Yıllar alan ve hiç bitmeyen bir yatırımdır bu. Geliştikçe fotoğrafı başkalaşır, ileriye sıçrar ve farkı ortaya çıkar. Dünyanın tüm coğrafyalarında dolaşırken var olan zenginliğin de, yoksulluğun da, sefaletin de arka yüzünü böyle görebiliriz. Diğer türlüsü, yani "Gittim, gördüm, çektim!" kafasıyla, ortaya, olsa olsa "sade suya tirit", suya sabuna dokunmayan görseller çıkar.

- Zenginlerin ve zenginliğin fotoğrafı olabilir mi? Olursa nasıl olur ve siz bunu nasıl değerlendirmeyi düşünürsünüz?

HÜSNÜ ATASOY - Fotoğrafçının dünyaya bakışı ve yorumlayışına göre akla gelebilen her oluşum fotoğrafçının ve fotoğrafın ilgi alanındadır. Elbette yoksulluk kadar zenginlik de bir olgu ve bu, bilinmeyen bir şey değil. Hele günümüzde, artık dünya üzerindeki herkes her şeyden haberdar.

Her sosyal sınıfın kendi yaşam biçimine göre dünya üzerinde bir konumlanışı var. Bu sosyal katmanlar arasında gezinen fotoğrafçının yorumlayışı ve kitlelere o sınıfların yaşam biçiminden notlar aktarma biçimi önemli. Yaşadığım farklı ülkelerde ve Türkiye'de bütün bu sosyal sınıfların aralarında dolaşma olanağım oldu ve durumlarını kendi görüşüme göre fotoğraflarıma yansıttım. sayılan Almanya-Avusturya hattındaki sokaklarda nelerin peşinde olmalı sizce? Bu "semirmiş" dünyadan çekilecek fotoğrafların insanlar üzerindeki etkisi ne olabilir?

HÜSNÜ ATASOY - Sokak fotoğrafçısı dünyanın neresinde dolaşırsa dolaşsın hayatın içinde olur ve akıp giden zamanın içinden çekip çıkardığı anların tam ortasındadır. Bir şeyin peşinde olması gerekmez. Sokaklar ona her şeyi sunar: Zenginliği, yoksulluğu, acıyı, sevinci, aşkı, kavgayı, savaşmayı ve çabalamayı mutlaka görür bir şekilde fotoğrafçı.

Yaşlı kıta Avrupa'nın semirmiş hallerinden insanlara anlatacak çok hikâye vardır ve fotoğrafçı bu hikâyenin görsel tanığı olarak sahnede pek görülmeden yerini alır. Bakış açısını doğru yakalayabilen fotoğrafçının görsel gücünün insanlar üzerinde muhakkak ki büyük etkisi vardır. İş, bunu doğru zamanda ve doğru mecrada kitlelere sunabilmekte...

- Nasıl sunulmalı sorusuna geldik: Türkiye ve Almanya'da sergiler açıp kitaplar yayımlamayı düşünüyor musunuz? Sergiler ve kitaplar, fotoğrafçılıkta önemli mi ve bu, nasıl bir önem sizce?

HÜSNÜ ATASOY – Fotoğrafçının, ürettiği işlerinin kitlelerle paylaşması elbette ki nihai hedefidir. Ancak günümüzde bu paylaşımın bambaşka türleri de orta-

Gezi'den...

TAYYİP N'OLDU? RENGİN SOLDU!
İSTİFA!
ÖĞRENCİ KOLEKTİFLERİ
BOYUN EĞME
DENİZLERE SÖZÜMÜZ
DEVRİM
OLACAK!

ya çıkmış durumda. İnternetin bunca yaygınlaşması, dijital teknolojinin tüm dünyayı artık avucunun içine alması, fotoğrafçılara bambaşka olanaklar sunuyor.

Batı'da fotoğrafa yaklaşım çok farklı bir noktaya gelmiş durumda. Daha doğrusu sanat piyasasının kuralları tamamen kapitalist çarklara uydurulmuş, o sistem içinde arzulanan görüntüler içeren işlere kapılar açılmış durumda. Galeriler ve yayınevleri bu yeni istek sistemine göre tavır alıyorlar ve o doğrultudaki işlere yol veriyorlar.

Dünyanın halini önümüze döken çalışmalar artık bu simsarlar tarafından pek para eder sayılmıyor, yani "pazar metası" olarak görülmüyor. Avrupa'da sınırlı sayıda özerk kuruluş, bahsettiğimiz nitelikli işlere güçleri yettiğince destek verebiliyorlar izlediğim kadarıyla.

Ancak, sanal ortam bu noktada tüm sanat çalışanlarının önüne sonsuz olanaklar açıyor gerçekten. Önceki kuşaklara göre, yeni gelen kuşak burada gözlerini açtı ve dünyada olup biteni bu dijital platformlardan izliyor.

Benim kişisel yaklaşımım, hiçbir zaman yayınevlerinin ya da galerilerin kapısını aşındırmamaktan yana oldu. Bu, benim yıllar öncesinden aldığım bağımsız bir kararımdı ve halen de aynı kararımda devam ediyorum çalışmaya.

Elbette, gelen bir çağrı olursa bunu değerlendirmeyeceğim anlamına gelmemekle beraber, ser-

gi açmak, albüm yayınlamak için kapı kapı dolaşmamaktan yanayım. Az önce de söylediğim gibi, internet ortamı işleri insanlara göstermek için sonsuz fırsatlar sunuyor ve onlarla insanlara ulaşmak beni mutlu ediyor.

Buradan aklımıza Facebook, Instagram gibi artık iyice çamura dönmüş platformlarda at koşturmak gelmesin. İnkâr etmemek gerekir, bir dönem ben de bu platformlarda bulundum. Ama buraların bir hayrının olmadığını görerek çekildim, artık yokum o platformlarda.

Kendi iki ayrı hesabımdan, yaptığım işleri paylaşıyorum. Bir tanesi, yılda birkaç kez düzenlenen (www.husnuatasoy.com) sayfamdır. Bir de sürekli güncellediğim ve daha sıklıkla yayın yaptığım "www.hsnatasoy.blogspot.com" adresli blogum var. Burada yayın yapmak beni yeterince doyuruyor. (FHF)

www.kadinca.eu

KÜRTÇE OPERANIN ÇAĞDAŞ DİVASI

Babası Mazıdağlı, annesi Derikli. Öğretmen babasının görevi dolayısıyla ilkokul son sınıfa dek çocukluğu Karadeniz'de geçti. 15 yaşında Maria Callas'ın CD'sini hediye alınca ilk kez operaya ilgi duymaya başladı. Farklı ses rengiyle İtalya, Fransa, Almanya ve Amerika gibi birçok dünya sahnesinde aryalar seslendirmeye devam ediyor.

Leyla Gencer Büyük Ödülü Altın Orfeo Ödülü'nün ve Semiha Berksoy Vakfı "En İyi Kadın Sesi Ödülü"nün sahibi. Leyla Gencer Opera yarışması üçüncüsü. Uzun yıllar İtalya'da çalışmalarını sürdürdü. Son üç yıldan bu yana ise Almanya'da Baden-Baden'da eşi ve oğlu ile birlikte yaşıyor. Kürtçe halk şarkılarını operaya uyarlıyor. Kürtçe albüm yapmayı istiyor.

Ehmedê Xane'nin "Mem û Zîn" adlı eserini de operaya uyarlamayı planlıyor, bunu "ölmeden önce mutlaka" gerçekleştirmek istiyor.

Son olarak Almanya'nın Stuttgart kentinde düzenlenen "İnterkültürel Noel Konseri" akşamında Âşık Veysel'in "Uzun İnce Bir Yoldayım" şarkısında opera sanatçısı Ahmet Gül ile birlikte düet yaptı. Konsere özel hazırlanan düet, Prof. Dr. Seyit Yöre'nin imzasını taşıyordu.

Operanın, hem Türk hem de Kürt halkına yabancı bir kültür olduğuna işaret eden Pervin Chakar, Şırnak'ın Uludere (Roboski) ilçesinde meydana gelen olaylardan ötürü kendi dilinde bu acıları haykırmak istediği için Kürtçe şarkıları da repertuarına aldığını söylüyor.

Kürtçe aryalarla Alman operaseverler kadar Türkiye kökenlilerin de ilgisini çeken 38 yaşındaki operanın "Kürt divalarından" soprano Pervin Chakar ile görüştük:

OPERANIN YABANCILIĞI

- Siz çift dilli insanlardansınız. Yani iki anadiliniz var. Kürtçe ve Türkçe, bunlara Batı dilleri de ekleniyor kuşkusuz zamanla, ama anadili gücünde değil tabii... Kürtçe operayı belki siz yaratmadınız, ama "Kürt kültürüne uluslararası alanda daha da duyarlı yaklaşıldığı bir zamanda, son dönemde yani, ona yeni bir soluk getirebildiniz" desek acaba abartmış olur muyuz?

PERVİN CHAKAR - Müzik literatüründe Kürtlere atfedilmiş ve Kürtleri konu alan ilk opera Alexander Tansmann'ın "Kürt Gecesi" operasıdır. Klasik Batı müziğinde henüz bir Kürtçe opera bestelenmedi. Bunun için yıllardır büyük bir çaba gösteriyorum. Kürtçe, Türkçe ve Ermenice halk şarkılarını opera tekniğiyle söylemeye başladım, çünkü halkımızın operaya olan ilgisini artırmaya çalışmak istedim.

Opera, hem Türk hem de Kürt halkına aslında çok yabancı bir kültür. Elbette Türkiye'de Devlet Opera ve Senfonileri bu alanda çok güzel ve değerli çalışmalar yapıyorlar. Fakat halka karışmak ve halkın bildiği yoldan aslında onlara operayı tanıtmak gerektiğini düşündüm. Operaya ve klasik Batı müziğine ilgi duyan bir kitle var Türkiye'de, fakat popüler kültüre duyulan ilgiden az.

KÜRT MÜZİĞİNDE YENİ BİR SOLUK

Kürt Müziği'nde yeni bir soluk olduğumu düşünüyorum, çünkü bugüne kadar

çok önemli müzisyenler "Dengbej" geleneği (sözlü anlatım) ile Kürt müziğini günümüze kadar taşımışlar. Türk Halk Müziği'nde de ağıtlar, uzun havalar vardır. Bu türküler günümüze kadar ozanlar sayesinde ulaşabilmiştir. Kürt müziğindeki bu ozanlar da Dengbejler oluyor. Her ülkenin kendi dilinde halkın müzik gelenekleri vardır. İspanya'da Zarzuela gibi,

italya'da Napoliten şarkılar, Sicilya, Puglia ve Sardunya bölgelerinin geleneksel müzikleri gibi kemikleşmiş ve günümüze kadar gelmiş halk müziği türleri vardır.

Ben de anadilimde olan şarkıları opera tekniğiyle söylüyorum. Kimi kez piyano ile kimi kez de orkestra ile Batı müziğine ve halk müziğine uygun bir şekilde aranje ettirerek bunu uluslararası arenaya taşıyorum ve ulaştırmaya çalışıyorum.

"ACILARI ANADİLİMDE HAYKIRMAK İSTEDİM"

- Anadilinizde opera yapma kararınızda ne etkili oldu?

PERVİN CHAKAR - Acılar, hüzünler, yaşanmışlıklar oldu. 2011 yılında Şırnak'ın Uludere (Roboski) ilçesinde meydana gelen durumdan ötürü kendimi çok mutsuz hissettim. O acıyı yüreğimin derinlerinde hissettim. Kendi dilimde bu acıları haykırmak istediğim için Kürtçe şarkıları da repertuarıma aldım.

- Kürtçe operaya seyirci alıştı mı peki? Nasıl geri bildirimler alıyorsunuz?

PERVİN CHAKAR - Çok güzel tepkiler alıyorum. Ben şarkılarımı söylediğimde benimle susabilen, ağlayan, hüzünlenen bir halk ile karşı karşıya kalıyorum. Yaklaşık 8 yıldır repertuarıma Kürt halk şarkılarını almış bulunmaktayım. Japonya'da bir albüm şirketine 5 Kürtçe, Zazaca ve Zoranca olmak üzere Batı müziği formunda şarkılar yaptım iki yetenekli müzisyen arkadaşım Ertan Tekin ve Ezgi Tekin ile. Konserlerimde diğer Avrupa ülkelerinin dilleri hariç Türkçe ve Ermenice de söylüyorum.

"HER ŞEY MARİA CALLAS İLE BAŞLADI"

-Operaya ilgi duyduğunuzu nasıl fark ettiniz?

PERVİN CHAKAR - Aslında ben fark etmedim. Her şey tesadüfi gelişti diyebilirim. Müziğe büyük bir ilgim vardı. Diyarbakır Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü'nde okuyordum. 14-15 yaşında iken GAP projesi üzerine bir kompozisyon yarışması kazanmış ve Ankara'ya ödülümü almak için gitmiştim. GAP Başkanı sayın Olcay Ünver bu ödül gecesinde Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü öğrencisi olduğum için çok ilgilenmiş ve bir şarkı söylememi istemişti. Daha sonra sesimin operaya yatkın olduğunu söylemiş, koleksiyonundan bir Maria Callas CD'si hediye ederek opera serüvenimin başlamasına sebep olmuştu.

ROBOSKİ TRAVMASI

- Kürtçe biliyor muydunuz?

PERVİN CHAKAR - Babam öğretmenliği Karadeniz'de yaptığı için Kürtçe öğrenmemiz mümkün değildi. 80'li yıllardı ve çok zor bir dönemden geçiyordu Türkiye.

Ailem biz çocuklarını korumak için çok çaba sarf etti o kötü dönemlerde. Kürtçeyi Roboski'de hayatını kaybedenlerden sonra bir dil kursuna giderek öğrendim. Benim için büyük bir travmaydı Roboski.

- İtalya başta olmak üzere, Almanya, Arnavutluk, Kosova, İspanya, Rusya'da birçok opera ve tiyatro temsillerinde Almanca, İtalyanca arya söyledikten sonra Kürtçe opera ile seyirci karşısına çıktığınızda seyirci profilinizde bir değişiklik hissettiniz mi?

PERVİN CHAKAR - Benim için her seyirci çok değerlidir. Bir sanatçı her yerde ne şekilde olursa olsun müzik yapabilmelidir. Elbette kendi evimde ve ülkemde müzik yapmak apayrı. Daha samimi ve sıcak geliyor. Seyircinin alkışı, size bakışı ve konser sonrası ilgisi bambaşka. Paha biçilmez!

EKONOMİK SEBEPLER...

- Ehmedê Xane'nin Mem û Zîn adlı eserini operaya uyarlama hedefinizi gerçekleştirebildiniz mi?

PERVİN CHAKAR - Henüz gerçekleştiremedim bir takım ekonomik sebeplerden dolayı. Fakat ölmeden önce yapmak istediğim şeyler listesinde yerini alıyor. Bu eseri herkesin operaya uyarlanmış haliyle dinlemesi ve izlemesini çok istiyorum.

- Farklı kültür ve sanat kuruluşlarıyla, kiliselerle bir araya geliyorsunuz. Alman seyircinin hiç de alışık olmadığı Türkçe, Kürtçe gibi dillerde aryalar söylüyorsunuz. Alman seyirci kendisine bu kadar uzak dillerde opera dinlemeyi seviyor mu?

PERVİN CHAKAR - Hem Alman hem de İtalyan seyirci çok seviyor dinlemeyi. Şarkıların hikâyelerini ve ne anlattığını öğrendiklerinde çok seviniyorlar. Opera, Avrupa'ya çok tanıdık bir müzik formu. Kürtçe ve Türkçe şarkıları opera tekniğiyle dinlediklerinde 1001 Gece Masallarında olduklarını hissediyorlar. Çok mistik ve keşfedilmesi gereken bir müzik olarak görüyorlar.

- Kürtçe opera için bir öğrenim dalı girişiminiz olacak mı?

PERVİN CHAKAR - Çok isterdim bir opera sanat merkezimin olmasını. Belki de pek çok yetenekli gence operayı sevdirip öğretecektim. Henüz böyle bir girişimim yok, fakat hayalini kurduğum bir şey.

IŞIN TOYMAZ

Ömer Yaprakkıran · **Her Gün Ağaçlarda** · Renklendirilmiş Gravür | **www.yaprakkiran.de**

AYPA TV
UĞUR MUMCU'nun İZİNDE ÇEYREK ASIRLIK BİR ÇABA
www.aypa.tv

www.yaprakkiran.de
Çizimler | Zeichnungen

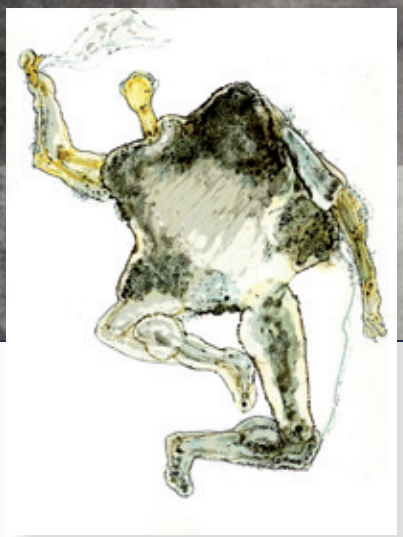

PoliTeknik

| EKİM / KASIM / ARALIK 2019 | Sayı: 25 |

En Alttakilerin "Kendiliğinden Gelen Erdemleri"

Hata yapmak, suç işlemek... Evet, mümkün, ama bunu sizden beklemek mi? "Adil" En azından yaşadığınız topluma ağır zarar verecek türden hata ve suçlara ortak olmanız çok düşük bir olasılık ya da tümüyle olanaksızdır, çünkü yasal ya da sosyoekonomik statünüz büyük ihtimalle bunu el vermiyordur.

Bu anamktan hareketle yaşadığımız ülkedeki genel toplumsal durumu yakından gözlemleyiniz! İnsanlar altından kalkılamaz hangi kapsamlı sorunlarla günlerini yaşıyorsa sorunlarla başbaşa bırakılıyor ve bu sorunların sizinle ne ilgisi olabilir?

İsterseniz Federal Almanya toplumunu ele alarak örnekler sıralayalım. 1949'da kurulan Federal Almanya Cumhuriyeti'nin borcu 2 trilyon avroya tırmanmış durumda, işsizlik sayısı yaklaşık 2,5 milyon, 4 milyon çocuk yoksul ya da yoksullaşma tehlikesiyle karşı karşıya, 2017 istatistiklerine göre nüfusun yüzde 19,7'si darboğazda ve sosyal dışlanmanın etkisi altında kıvranıyor; yalnızlaşanların, çevrelerine yabancılaşanların, evsizlerin ve sokakta yaşayanların sayısı da hızla artıyor.

Almanların geniş bir kesimi için travmaya dönüşen Hartz IV İşsizlik Parası ile 2000'li yılların başında *Avrupa*'nın en kapsamlı düşük gelir sektörlerinden biri inşa edildi, çalışan milyonun her beşinci bilinçli olarak dar gelirli hale getirildi ve geri kalanlar üzerinde rekabet baskısı oluşturuldu, 40 milyon işçinin hayatına doğrudan ya da dolaylı nüfuz eden bir siyaset yürütüldü.

Devamı 2. sayfada ▶

ALMANLARA ÖZGÜ DAKİK OLMA ERDEMİ
Prof. Dr. Michael Fingerle
Frankfurt Goethe Üniversitesi

Çünkü dürüst olalım: Dikeyi ve insanları tanıyan herkes bilir ki dakiklik günümüzde sıfırı tümüyle tüketmiştir. Benim tanıdığım, dakik olan ve Almanca konuşan tek kültür Alman turşucusu; ama onlar da sonuçta İsviçreliler (ve kendileri de giderek lakayt hale gelmekteler!). Bu nedenle başlıkta yöneltilen soru şudur: Dakiklik hakkında herşeyden önce bilmemiz gereken şey, Almanların onun hakkında bilgi edinilmesini kesinlikle istemediklerini bilmektir. Öyleyse biraz vatan hainliği yapmama izin veriniz...

SAYFA 3

AMERİKAN BAĞIMSIZLIK SAVAŞI'NA GİDEN YOL (1)
Can Aydın
Jena Üniversitesi

Amerikan halkı özellikle çaya gelen vergiden memnun değildi. İngiltere'nin değişmeyen tutumu ve Boston kalkanı gibi valiler halkı giderek öfkelendirmişti. Britanya limanlarındaşlıkta olan sadık dursa, giderek zarar görmeye başlamıştı.
16 Aralık 1773 gecesi, Boston limanına demirlemiş gemilerde kasalarca ithal çay bulunmaktaydı. Halk kasaların gemiden çıkarılmasına izin vermemişti. Kasalardaki çay günümüz paralarıyla 17 milyon dolar etmekteydi. Kralcılığın tutkumundan bezmiş bazı Bostonlular Amerikan yerlileri gibi giyinip, üçüncü gemilerin çıktılar ve yüzlerce kasa çayı Boston limanına boşalttılar.

SAYFA 4

EĞİTİMDE NEOLİBERALİZM
Rosa Caballeli
(Itaca Eleştirel Eğitim Semineri Üyesi - İspanya

Kamunun parasıyla faaliyet gösteren özel eğitim kurumlarının çoğunluğu dini kuruluşlara ait olduğundan, bu ideoloji ülkemizde büyük oranda dini temellere dayanıyor. 2014-15 eğitim yılında, bir başka milyonun üzerinde öğrenci bu kurumlara devam etti. İspanya'da, yaklaşık 4.000 özel eğitim kurumu bulunuyor, bunların %65'i Katolik bir ideoloji-le öğrencilerin %75'ine eğitim veriyor, bu kurumların kamuya oluşturduğu yük ise 4 milyar avro civarında bir parayı bulabiliyor.

SAYFA 11

Eğitimin bir insan hakkı olarak genişletilmesi: GÜNEY AFRİKA DENEYİMİ
Yonela Mlambo
Cape Town Üniversitesi – Güney Afrika

Güney Afrika'daki yüksek öğretim kurumlarının önündeki çağdaş barişerleri anlamak için, Güney Afrika'nın ve tarihsel geçişinin bütünüyle olmalı ve burada yaşamak, jeopolitik #ilisadi liberal düzen ile ilişkinin özgün bir parçası olarak, Afrika Ulusal Kongresi (ANC) tarafından yönetilen olacaktır. Bu bağlamda, mevcut başarı sözleşmeleri kavramalıyız. 2015'te gerçekleşen #FeesMustFall (Harçlar Düşmeli) ve #DecoloniseEducation (Eğitimi Sömürgeden Arındırmalı), yakın tarihi geçen fenomenin bir tezahürüdür.

SAYFA 12 - 13

www.politeknik.de

KÜLTÜR avrupa

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi | www.avrupa-kultur.eu

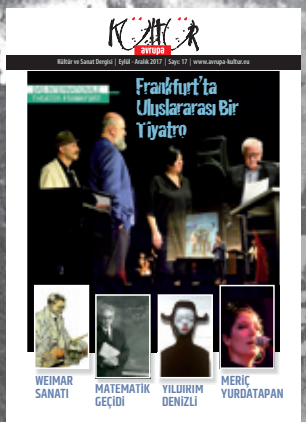

Eski sayılarımız!...

www.17.avrupa-kultur.eu

www.12.avrupa-kultur.eu

www.16.avrupa-kultur.eu

www.14.avrupa-kultur.eu

www.15.avrupa-kultur.eu

www.avrupa-kultur.eu
www.avrupa-kultur.net